

EEN MONSTER BASISVEEN UIT EEN STEEKBORING NABIJ DIRKSLAND

door T. Meijer, Amsterdam

Summary

From a boring near the municipality of Dirksland on the isle of Goeree-Overflakkee in the province of Zeeland (Netherlands) a list is given of freshwaternolluscs from a depth of 21 meters below surface. The age is Boreal (Holocene).

In een steekboring even ten westen van Dirksland (Goeree-Overflakkee) werd op 21 m diepte basisveen (Boreaal-Holoceen) met zoetwaternollusken aangetroffen. De boring werd uitgevoerd in oktober 1964 in opdracht van de Deltadienst van Rijkswaterstaat, en staat ingeschreven onder nummer 43A.8-5 in het Geo-Hydrologisch Archief van de afdeling Waterhuishouding van de Deltadienst.

De diameter van de boorbuis bedroeg 163 mm, die van de kernbuis 63 mm. Met uitzondering van het gedeelte van 27 tot 29 meter, dat gepulst is, werd de boring gestoken. De einddiepte lag op 47,36 m - mv. Het maaiveld lag op 0,89 m + N.A.P. Voor het beschikbaar stellen van de gegevens ben ik de Deltadienst zeer erkentelijk. Ook de heer M. van den Bosch wil ik hartelijk bedanken voor zijn medewerking. Het molluskenmateriaal bevindt zich in mijn collectie.

Een uittreksel van de boorbeschrijving ziet er als volgt uit:

- 0,00 - 0,25 m - mv bruinrijze zandige klei
- 0,25 - 1,00 m - mv bruinrijze kleiig zeer fijn zand
- 1,00 - 1,50 m - mv licht bruinrijze slibhoudend fijn zand, ijzerhoudend. Enkele schelpen (Scrobicularia plana)

- 1,50 - 2,10 m - mv grijs tot donkergrijs, door slib gelaagd, middelfijn zand
2,10 - 3,27 m - mv donkergrijze klei, fijn gelaagd door fijn zand
3,27 - 8,57 m - mv grijs matig fijn zand, iets gelaagd door klei, enkele ingespoelde veenbrokjes
8,57 - 10,20 m - mv grijze klei, gelaagd door laagjes fijn en grof zand. Schelpen (Mytilus edulis, Macoma balthica, Cardium edule)
10,20 - 10,33 m - mv lichtgrijs grof zand. Schelpen (enkele Macoma balthica, veel Cardium edule)
10,33 - 10,50 m - mv grijs fijn zand, gelaagd met klei en veen. Schelpen (veel Cardium edule)
10,50 - 10,62 m - mv donkerbruin veen met een enkel dun zandlaagje
10,62 - 20,00 m - mv grijs fijn tot middelfijn zand, enkele bandjes van klei en detritus, iets glimmer. Schelpen (enkele Cardium edule)
20,00 - 21,00 m - mv grijs tot donkergrijs grof zand met kleibrokken, een enkel veenbandje, iets detritus. Schelpen (zeer veel Cardium edule, enkele Mytilus edulus, enkele Macoma balthica)
21,00 - 22,00 m - mv donkerbruin veen, onderin iets kleihoudend
22,00 - 22,30 m - mv donkergrijs grof zand, door veen en detritus gelaagd
22,30 - 22,50 m - mv donkergrijs grof, iets slibhoudend zand, iets detritus en plantenresten
22,50 - 24,00 m - mv donkergrijs grof iets slibhoudend zand
24,00 - 26,00 m - mv donkergrijs grof zand
26,00 - 30,00 m - mv bruinbont grof tot zeer grof zand, enkele ingespoelde klei-kluitjes, plaatselijk veel schelpgruis (Cardium edule)

Van 21,10 tot 21,20 m - mv werd een monster van het veen genomen (monsternr. 13). De helft van dit monster is op zoetwatermollusken onderzocht. Omdat het monster gedroogd was, waren vele mollusken verdrukt en niet meer te determineren. Een probleem was het molluskenmateriaal uit het keiharde veen te isoleren. Hiertoe werd het monster enkele dagen te weken gezet in een biotex-oplossing. Door deze behandeling loste een klein deel op en werd het materiaal veel weker waardoor het iets gemakkelijker was de mollusken uit te prepareren.

De aldus verkregen soorten zijn:

Valvata piscinalis	4 ex., enkele fragm.
Valvata macrostoma	19 ex.
Valvata cristata	15 ex.

Bithynia tentaculata	12 ex., waaronder 8 juv., zeer veel fragm., 68 operculae
Bithynia leachi	5 ex.
Radix spec.	2 ex. juv.
Lymnaeidae spec.	enkele fragm.
Acroloxus lacustris	9 ex.
Planorbis spec.	1 fragm.
Anisus spec.	1 ex. juv.
Anisus vorticulus	2 ex.
Armiger crista	6 ex.
Gyraulus albus	5 ex. defect
Hippeutis complanatus	1 ex. defect
Succineidae spec.	1 topfragm.
Sphaerium spec.	9 fragm.
Pisidium milium	4/2 ex.
Pisidium pseudosphaerium	1/2 ex.
Pisidium nitidum	12/2 ex.
Pisidium subtruncatum	10/2 ex.
Pisidium spec.	vele fragm.

Opvallend zijn de soorten Anisus vorticulus en Pisidium pseudosphaerium. Beide zijn tegenwoordig in ons land niet algemeen. Ze komen voor in voedselrijke, rijkbegroeide plassen en sloten in veengebieden met rustig stilstaand water, uitsluitend zoetwater, en vertonen een voorkeur voor een zandige bodem. Andere soorten die uitsluitend in zoetwater voorkomen zijn Gyraulus albus en Valvata macrostoma. Ook de laatste soort is tegenwoordig zeldzaam in ons land. Ze komt voor in stilstaande wateren van uiterwaarden van grote rivieren. Hoewel er een aantal soorten bij zijn, die in brak water kunnen leven (Radix spec., Bithynia tentaculata) wijst de lijst in zijn geheel er toch wel op dat het veen is afgezet in stilstaand, hoogstens langzaam bewegend zoet water, dat rijk begroeid is geweest.

OPMERKING VAN DE REDACTIE

Valvata macrostoma Steenbuch 1847, tegenwoordig algemeen aangeduid als Valvata pulchella Studer 1820, werd door wijlen Mr. D. Aten in aantal verzameld in (tijdelijk ?) stromend water langs de weg Schuilenburg-Rhaan onder de gemeente Helleendoorn, in de provincie Overijsel.